

Maria Sitko

Tutoring w doświadczeniach wrocławskich gimnazjalistów i tutorów

Kultura i Wychowanie 1, 199-212

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Tutoring w doświadczeniach wrocławskich gimnazjalistów i tutorów

Maria Sitko

Wrocław, Polska

maria.sitko@wp.pl

słowa kluczowe: Tutoring, tutor, innowacyjny projekt edukacyjny, gimnazjum

*Musisz być zmianą, którą chcesz widzieć
w świecie.*

Mahatma Gandhi

*Tutor pomimo tego, że jest nauczycielem, to potrafi
coś zrozumieć, doradzić.*

*Tutoring daje uczniom możliwość spojrzeć na
nauczyciela jak na człowieka.*

(z wypowiedzi osób badanych)

1. Wprowadzenie: jacy nauczyciele, tacy uczniowie

Wychowanie i kształcenie dzieci i młodzieży jest inwestycją społeczną. Aby ta inwestycja była opłacalna w czasach szybko zmieniających się warunków społecznych, kwantowego przyspieszenia rozwoju nauki i techniki, należy, ucząc, ukształtować w uczniach cechy charakteru i wartości niezbędne do przyjęcia

odpowiedzialności za swoje człowieczeństwo. Jest to bardzo złożony proces, tym trudniejszy, że coraz częściej spotykamy uczniów przeżywających problemy związane z rozpadem rodziny i coraz częściej uczniów pochodzących z rodzin niewydolnych wychowawczo.

Współczesna polska szkoła po reformie w 1999 roku nastawiona jest zgodnie z podstawą programową na dążenie do wszechstronnego rozwoju ucznia jako nadrzędnego celu pracy edukacyjnej. Zgodnie z zaleceniami Ministerstwa Edukacji Narodowej prawie wszystkie szkoły w swoich misjach deklarują (odświeżenie) kształcenie pełnego człowieka, ale w praktyce ciągle skupiają się na przekazywaniu wiedzy. Rozwijanie osobowości wychowanków pozostaje pięknym ideałem zapisanym w misji szkoły, ponieważ nie ma wsparcia w skutecznych procedurach i środkach na dodatkową pracę wychowawców.

W szkole – tradycyjnie – funkcja opiekuńczo-wychowawcza realizowana jest poprzez tzw. wychowawstwo klasowe, wychowanie grupowe, zespołowe. O efektach i trudach takiego wychowania trafnie piszą między innymi Maria Dudzikowa w książce *Mit o szkole jako miejscu „wszechstronnego rozwoju” ucznia*¹ i Zbigniew Kwieciński w *Między patosem a dekadencją*².

1 M. Dudzikowa, *Mit o szkole jako miejscu „wszechstronnego rozwoju” ucznia*. Eseje etnopedagogiczne, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2001.

2 Z. Kwieciński, *Między patosem a dekadencją*. Studia i szkice socjope-

Maria Sitko, dr, Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu, Instytut Pedagogiki

W dniu 19 sierpnia 2008 r. Rada Ministrów uchwałą nr 172/2008 przyjęła Rządowy Program na lata 2008-2013 „Bezpieczna i przyjazna szkoła”. Program ten zawiera propozycję zmian w polskiej edukacji, opartą na założeniach pedagogiki humanistycznej, w której człowiek postrzegany jest jako istota kreatywna, autonomiczna, samorealizująca się poprzez umiejętność dokonywania odpowiedzialnych, świadomych wyborów, realizująca wartości uniwersalne dla wszystkich ludzi. Podstawą tego programu jest dążenie do zapewnienia w szkole bezpieczeństwa i warunków do nauki poprzez kreowanie klimatu współpracy, porozumienia, wzajemnego szacunku i dialogu³.

Naukowcy i kreatywni praktycy zastanawiają się wspólnie, co należy zmienić, żeby w polskiej szkole proces kształcenia i wychowania był nowocześniejszy, skuteczniejszy, by polska szkoła odpowiadała wymogom, jakie są stawiane nowoczesnym organizacjom w kontekście europeizacji i procesów globalizacyjnych.

W trosce o kształt współczesnej szkoły, ALA – Autorskie Licea Artystyczne i Akademickie oraz Kolegium Tutorów opracowały innowacyjny program pedagogiczny „Tutor we Wrocławskim Gimnazjum”, który zakłada doskonalenie działań zmierzających do upodmiotowania ucznia i nauczyciela, budowanie kapitału społecznego poprzez skuteczną metodę pracy indywidualnej z uczniem – tutoring.

dagogiczne, Wydawnictwo Naukowe DSWE TWP, Wrocław 2007.

3 E. Nerwińska, Tutoring szansą dla ucznia, nauczyciela i systemu edukacji [w:] P. Czekierda, M. Budzyński, J. Traczyński, Z. Zalewski, A. Zembrzuska (red.), Tutoring w szkole. Między teorią a praktyką zmiany edukacyjnej, Wrocław 2009, s. 10.

Jest to cenny projekt w skali całego kraju, oparty na wiedzy i kilkunastoletnim doświadczeniu indywidualnej pracy z uczniem w szkołach ALA. Program ten jest innowacją w zakresie praktycznego rozwiązania problemów napotykanych w kształceniu młodzieży na poziomie gimnazjum i liceum, poprzez zmianę relacji interpersonalnych nauczyciel – uczeń i uczeń – uczeń. Projekt jest zgodny z zadaniem III.1.3. w harmonogramie programu „Bezpieczna i przyjazna szkoła”: indywidualizacja pracy wychowawczej z uczniem. Zakłada się, że wprowadzenie tutoringu do gimnazjum zaowocuje nie tylko zmianą relacji pomiędzy nauczycielem i uczniem w zakresie opieki i wychowania, ale również podczas prowadzenia zajęć dydaktycznych. Zmiana relacji i zwiększenie poczucia bezpieczeństwa w gimnazjum są warunkiem zwiększenia motywacji ucznia oraz, co ważniejsze, zmiany motywacji z negatywnej na pozytywną do podjęcia zadania „uczenia się”. Projekt sprawdzony w doświadczeniach liceów ALA we Wrocławiu i w Częstochowie pozwoli młodzieży gimnazjalnej godnie dorastać przy pomocy wychowawców tutorów.

Jest to przykład pedagogii, czyli praktyki edukacyjnej, w której daje się uprawnienia wychowawcom do nadawania młodzieży prawa do samoodpowiedzialności, nauczyciele przygotowują uczniów do całościowej drogi, na której oni dokonują wyborów i wysiłków samowychowawczych i samokształceniowych⁴. Przygotowanie do samowychowania jest podstawowym zadaniem wychowania w szkole, tym bardziej ważne, że „zdaniem Abrahama H. Masłowa, każdy człowiek jest potencjal-

4 Z. Kwieciński, Między patosem, dz. cyt., s. 121 i in.

nie zdolny do samowychowania, gdyż źródła wzrostu jego człowieczeństwa znajdują się zasadniczo wewnątrz osoby, a heteroedukacja może mu tylko w tym dopomóc lub ograniczyć ów rozwój”⁵. Kształtowanie umiejętności samowychowawczych młodego człowieka, kształtowanie jego wrażliwości na własny rozwój jest bardzo ważnym zagadnieniem nie tylko edukacyjnym, lecz również społecznym. Nauczyciele, wychowawcy znają wyniki badań psychologów społecznych, informujących, że jest rzeczą bardziej właściwą rozróżnić kategorie złych czynów niż złych ludzi⁶. Właściwa praca wychowawcza stwarza wielorakie możliwości eliminowania cech negatywnych, umacniania cech dodatnich i budowania „człowieka w człowieku”. W osiąganiu zamierzonych celów w zakresie kształtowania umiejętności samowychowawczych, kierowania własnym rozwojem dzieci i młodzieży duże znaczenie ma świadomość nauczycieli dotycząca wagi samowychowania w życiu człowieka. Przydatna jest też podstawowa wiedza z zakresu neuro nauk, np. o neuronach lustrzanych. „Dziecko jest w stanie rozwinąć spójny, stabilny obraz siebie jedynie wtedy, kiedy ma do dyspozycji relacje, w których może się jak w lustrze przejrzeć wraz ze swoimi indywidualnymi właściwościami i temperamentem”⁷. Okazuje się, że empatia człowieka może się rozwijać jedynie poprzez kontakty z innymi ludźmi w świecie realnym. Tym większa odpowiedzialność nauczycieli

5 B. Śliwerski, *Teoretyczne i empiryczne podstawy samowychowania*, IMPULS, Kraków 2010, s. 13.

6 Zob. A.G. Miller, *Dobro i zło z perspektywy psychologii społecznej*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2008, s. 583.

7 J. Bauer, *Empatia. Co potrafią lustrzane neurony*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008, s. 91.

w rozwijaniu kompetencji społecznych uczniów, zwłaszcza uczniów zaniedbanych wychowawczo, doświadczających trudności emocjonalnych.

2. Tutoring jako nowe doświadczenie pedagogiczne w polskiej edukacji

Tutoring jest jedną z metod indywidualnej pracy wychowawczej lub dydaktycznej. Metoda znana od czasów starożytnej Grecji – platońskie bezpośrednie spotkania mistrza z uczniem służyły przez wieki jako inspiracja w poszukiwaniu złotej metody w pracy pedagogicznej.

Idea bezpośredniego spotkania mistrza z uczniem w czasach nowożytnych została zastosowana w pracy akademickiej na uniwersytetach Oksford i Cambridge. Polega na: „indywidualizowanym podejściu do studenta, gdzie profesor tutor jest jednocześnie nauczycielem i swego rodzaju akademickim przewodnikiem, a student aktywnym partnerem w sytuacji akademickiej: osoby tutora i ucznia-studenta łączy więź pełna zaufania, która ma sprzyjać głównie rozwojowi intelektualnemu i społecznemu studenta, głównym narzędziem wykorzystywanym w tutoringiu akademickim jest debata pomiędzy tutorem a studentem (czasem grupą dwóch, trzech studentów), do której student przygotowuje się poprzez liczne lektury, samodzielną pracę z tekstem oraz nie mniej liczne samodzielnie pisane, następnie recenzowane i omawiane w trakcie spotkań z tutorem eseje”⁸.

Tutor to osoba, posiadająca wiedzę, doświadczenie oraz odpowiednie kompetencje osobowo-

8 A.I. Brzezińska, L. Rycielska, *Tutoring jako czynnik rozwoju ucznia i nauczyciela* [w:] P. Czekerda, M. Budzyński, J. Traczyński, Z. Zalewski, A. Zembruska (red.), *Tutoring w szkole. Między teorią a praktyką zmiany edukacyjnej*, Wrocław 2009, s. 19.

ściowe, zwłaszcza komunikacyjne, potrafiąca budować relacje i więzi z podopiecznym (ang. *tutee*), by w ramach współpracy z nim dbać o jego integralny rozwój zwłaszcza kształtowanie postaw, umiejętności i przekazywanie wiedzy. Cechą charakterystyczną wyróżniającą tutoring od innych metod indywidualnej pracy z uczniem jest indywidualne bezpośrednie spotkanie mające charakter dialogu przebiegające w atmosferze wzajemnego szacunku, akceptacji i rozumienia empatycznego.

W Polsce metoda pracy tutorskiej w różnych jej formach jest realizowana w środowiskach:

- akademickich (tzw. MISH na Uniwersytecie Warszawskim – Międzywydziałowe Indywidualne Studia Humanistyczne – rolą tutorów jest pomoc studentom w zaplanowaniu przebiegu tych studiów oraz szeroko rozumiane wsparcie w pracy naukowej: projekt „Nowoczesny Wykładowca – tutor i coach” w Wyższej Szkole Pedagogicznej TWP w Warszawie);
- pozarządowych (Program „Liderzy” Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, realizowany przez Stowarzyszenie Szkoła Liderów⁹);
- w pracy niektórych autorskich szkół średnich (Zespół Szkół Autorskich ALA we Wrocławiu i Częstochowie) i gimnazjów publicznych (Gimnazjum nr 3, 8, 16, 25 we Wrocławiu).

Czym jest tutoring szkolny? Jest indywidualną metodą pracy tutora z uczniem, której podstawą jest spotkanie tych dwóch osób, a w ich trakcie budowanie i utrzymywanie partnerskiej, wspierającej, bliskiej relacji opartej na wzajemnym szacunku i zaufaniu. Podczas tych spotkań tutor

koncentruje się na indywidualnych potrzebach i problemach ucznia. Najczęściej to uczeń wyznacza tematykę i cele spotkań. Warunkiem skuteczności tutoringu jest uczciwe obustronne zaangażowanie się w relacje.

Tutoring szkolny wyznacza dwa obszary: tutoring wychowawczy, zwany też tutoringiem rozwojowym oraz tutoring dydaktyczny. „Tutoring daje szansę rozwoju zarówno uczniowi, jak i nauczycielowi. Nauczyciel-tutor nie jest jednak równorzędnym partnerem w interakcji z uczniem, jest raczej mediatorem pomiędzy dynamicznymi i plastycznymi możliwościami ucznia, a środowiskiem, w którym on żyje i działa. Tutor dostarcza uczniowi stymulacji do eksplorowania rzeczywistości, dostarcza mu wiedzy; to samo robi uczeń względem niego. Wszystko to dzieje się w przestrzeni określonej przez wcześniej wytyczone przez tutora, przy udziale ucznia, cele, przy czym cele rozwojowe przynajmniej ogólnie powinny być określane na początku interakcji tutorskiej. Z kolei sposób ich osiągnięcia musi być dynamiczny, zmienny, zależny od momentu rozwoju tak ucznia, jak tutora. Uwzględniający zmiany w środowisku, a także poszukiwania, nową wiedzę i doświadczenia ucznia oraz tutora”¹⁰.

Idea tutoringu w polskich szkołach synchronizuje z rządowym programem „Bezpieczna i przyjazna szkoła” ukierunkowanym na doskonalenie umiejętności wychowawczych nauczycieli i rodziców oraz kompetencji społeczno-emocjonalnych uczniów. Istotą programu jest zapewnienie w szkole bezpieczeństwa i warunków do nauki poprzez kreowanie klimatu współpracy,

9 Zob. B. Kaczarowska (red.), Tutoring w poszukiwaniu metody kształcenia liderów, Warszawa 2007.

10 A.I. Brzezińska, L. Rycielska, dz. cyt., s. 20.

porozumienia, wzajemnego szacunku i dialogu. Znaczna część zadań tego programu odnosi się do budowania programu wychowawczego, tak aby wspierać pozytywne relacje – oparte na szacunku i empatii w indywidualnej pracy wychowawczej z uczniem. Metodą tutoring w Zespole Szkół ALA, Autorskich Liceach Artystycznych i Akademickich we Wrocławiu pracuje się od 15 lat. W 2008 r. zrealizowano wspólny projekt we współpracy Centrum Metodycznego Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej w Warszawie z Towarzystwem Edukacji Otwartej i Kolegium Tutorów we Wrocławiu w zakresie indywidualizacji pracy wychowawczej z uczniem – Nauczyciel wychowawca jako opiekun i tutor wspomagający proces uczenia się. Odbyła się debata „Perspektywy rozwoju tutoring w polskiej szkole”.

3. Tutoring we wrocławskich gimnazjach – czyli innowacyjne wychowawstwo

Od września 2008 r. w trzech gimnazjach wrocławskich nr 8, 16, 25, a od września 2009 r. w gimnazjum nr 3 realizowany jest projekt zindywidualizowanej pracy wychowawczej metodą tutoring. Podstawowy cel programu – objąć każdego ucznia bezpośrednią, indywidualną opieką tutorską. Pilotażowy program finansuje wydział edukacji urzędu miejskiego. Wychowawstwo nie jest traktowane jako praca z całą klasą, lecz każdy uczeń indywidualnie ma możliwość wyboru wychowawcy-tutora (spośród trzech nauczycieli pełniących zadania opiekuńczo-wychowawcze w danej klasie), z którym ustala swój plan rozwoju, uczenia się. Tutor ma doradzać, wspierać i być rzecznikiem praw swoich podopiecznych w szkole (nie więcej niż 10 uczniów), ma spotykać się z uczniami co tydzień. To może być nawet 5-15-minutowa rozmowa

w zależności od potrzeb ucznia, ale powinna odbywać się regularnie, raz w miesiącu jedno spotkanie dłuższe, przynajmniej 30 min. Jeden z tutorów może być liderem i ma funkcje takie, jak dawnej miał wychowawca, m.in. organizacyjno-administracyjne.

W programie założono, że w pierwszym roku zostanie zbudowane zaufanie pomiędzy tutorami a uczniami oraz nastąpi poznanie mocnych stron podopiecznych, w drugim będzie czas na naukę planowania i wyznaczanie celów rozwojowych, a w trzecim na monitorowanie i ewaluację osiągnięć¹¹. Takie są założenia tego projektu. A jaka jest rzeczywistość w realizacji szkolnego tutoring w wrocławskich gimnazjach?

4. Tutoring w doświadczeniach gimnazjalistów

Badaniami objęto 128 gimnazjalistów: 61 uczniów klasy pierwszej oraz 67 gimnazjalistów klasy drugiej. Uczniowie badanych gimnazjów zostali poproszeni o anonimowe opisanie własnych doświadczeń pracy z tutorem.

Relacje z tutorem

Z wypowiedzi gimnazjalistów wynika, iż w każdej szkole tutoring realizowany jest trochę inaczej. Na początku projektu gimnazjaliści zostali przydzieleni administracyjnie do tutorów, ale już w trakcie pierwszego semestru mieli prawo zmienić tutora w ramach tej samej klasy. Z tego przywileju skorzystało 14 osób.

Spotkania indywidualne z uczniem odbywają się najczęściej w szkole w salach lekcyjnych, na

11 J. Traczyński, Program „Tutor we Wrocławskim Gimnazjum”. Komunikat [w:] P. Czekierda, M. Budzyński, J. Traczyński, Z. Zalewski, A. Zembrzuska (red.), Tutoring w szkole. Między teorią a praktyką zmiany edukacyjnej, Wrocław 2009, s. 94.

korytarzu szkolnym, boisku szkolnym, w niektórych gimnazjach przygotowano specjalne pomieszczenia na *tutoriale*. Gimnazjaliści wymieniają jako ciekawe miejsca spotkań z tutorem tzw. wspólne wyjścia na różne spektakle, filmy, wyjście do muzeum, pizzerii, McDonalda, parku czy do rynku na lody, miały miejsce również spotkania w domu tutora. Rozmowy z tutorami odbywają przed lekcjami, w trakcie lekcji, po lekcjach, bardzo dużo młodzieży podkreśla „dobre rozmowy” na przerwach.

W jaki sposób tutorzy pomagają swoim podopiecznym w ich problemach szkolnych? Na to pytanie powtarzają się odpowiedzi: „Pyta o zainteresowania, jest przyjaźnie nastawiony, pyta o postępy, rozmawia ze mną o problemach, pomaga je rozwiązywać, pomaga mi z zachowaniem w szkole, podpowiada jak poprawić oceny, pomaga mi w zdaniu do następnej klasy, pyta o moje samopoczucie, martwi się, kiedy źle się czuję, pomaga mi nie zapomnieć, co zaplanowałem, stara się, kieruje mnie na dobre drogi, rozmawiamy, kim warto zostać w przyszłości”. Trzech chłopców odpowiedziało, że tutor nie pomaga im w rozwiązywaniu problemów szkolnych.

Pomoc tutorów w problemach osobistych gimnazjalistów – uczniowie piszą: „Omawiamy całą sytuację i szukamy rozwiązania, wspiera mnie, zawsze mogę na niego liczyć, jak się zwierzam, wiem, że to zostanie między nami, daje mi rady, każe mi być spokojnym”. Powtarzają się wypowiedzi o zwierzaniu się i otrzymywaniu pomocy. Podkreślają rozmowy o ich hobby, zainteresowaniach. Doceniają pomoc w ich w problemach rodzinnych: „Rozmawiamy o mojej rodzinie, daje mi rady, jak sobie poradzić w domu, mogę poskarżyć się na moich rodziców,

pomaga zrozumieć rodziców”. Sześciu uczniów odpowiedziało, że tutor nie pomaga rozwiązywać im problemów osobistych.

Spotkania i rozmowy z tutorem pomogły gimnazjaliście: „dokonywać wyborów, przeżyć trudne chwile, planować dzień, rozwijać swoje hobby, pamiętać o swoich obowiązkach i planach, wziąć się do nauki, lepiej się uczyć, nauczyć się podchodzić do wszystkich problemów z dystansem, panować nad stresem, mniej się wstydzić, lepiej poznać język angielski”.

Refleksje uczniów na temat spotkań z tutorem: „Z tutorem można rozmawiać o wszystkim, jest bardzo fajnie. Rozmowa z tutorem pomaga mi zmieniać się na lepsze, rozumiem bardziej świat dorosłych, lubię się spotykać, tutor jest bardzo przyjaźnie nastawiony do mnie, lubię swojego tutora, spotkania są w miłej atmosferze, zawsze rozmawiamy razem i się śmiejemy. Te spotkania bardzo mi pomogły, teraz dążę do celu, bez względu na przeciwności. Wiem jak gospodarować czasem; było fajnie, spoko, git; u tutora jak u psychologa. Na spotkaniach były organizowane ciekawe zabawy. Tutor nie zmuszał nas do niczego, ciekawe spotkania, dobry sposób prowadzenia. Spotkania odbywają się w miłej atmosferze, tutor jest pomocny w wielu sprawach, jest przyjaźnie nastawiony do swoich podopiecznych, tutor daje mi się zawsze wypowiedzieć. Można podzielić się swoimi przeżyciami, bardziej poznać innych, w zaufaniu opowiedzieć coś ze swojego życia, tutor szczerze z nami rozmawia. Łatwo się rozmawia z tutorem, na luzie. Motywuje mnie, podnosi na duchu, spotkania są fantastyczne, wspiera i motywuje, a wychowawca często krzyczy. Tutorka, bardzo

miła, rozmawiała o naszych zainteresowaniach, marzeniach, ogólnie o życiu, było bardzo fajnie”.

Jedna gimnazjalistka z I klasy napisała, że nie lubi pani, która jest tutorem i chce zmienić tutora, jeden chłopiec, też z klasy I, nie lubi chodzić na spotkania grupowe, ponieważ często tańczą, a on nie lubi tańczyć. Dla jedenastu uczniów (wszyscy chłopcy – sześciu klasa II, pięciu klasa I) tutoring nie zdał egzaminu, uczniowie wykorzystywali sytuację, że spotkania odbywały się po zajęciach i nie przychodzili na nie: „nie chodziłem na spotkania”, „jak mnie złapie, to przyjdę na spotkanie”.

Relacje osobiste gimnazjalistów z tutorem: „Świetnie się z nim czuję, staram się polepszyć relacje z tutorem i zaprzyjaźnić się z nim. Potrzeba na to jednak czasu. Chętnie spotykam się z tutorem, gdyż jest on osobą sympatyczną, miłą, pomocną. Cieszę się, że mam takiego tutora, w razie problemów tutor pomaga mi. Tutor mnie rozumie i zawsze mogę podejść do niego z danym problemem lub prosić o radę. Dobrze się rozumiem z moim tutorem, bardzo lubię tutoring”.

Spotkania uczniów z tutorem w większej grupie (do 10 osób): „Czasami się spotykamy, rozmawiamy wspólnie, poznajemy siebie nawzajem, uczymy się rozwiązywać problemy. Bawimy się, rozwiązujemy testy, rozmawiamy o swoich celach. Planujemy, co chcemy osiągnąć. Od czasu do czasu realizujemy wspólne projekty. Raz na jakiś czas rozmawiamy, gramy w różne gry, wychodzimy coś pooglądać, uczymy się, jak zachować się asertywnie, mamy zajęcia integrujące grupę”. W proponowanych przez tutorów spotkaniach grupowych 12 uczniów niechętnie uczestniczyło, ze względu na zadania, które były realizowane.

Realizacja programu tutorskiego

Poproszono gimnazjalistów o napisanie swoich refleksji, jakie są widoczne różnice w pracy wychowawcy klasy a tutora z uczniem. Uczniowie, mający wcześniej wychowawców klasowych, napisali: „Tutora lepiej znam, tutor poświęca mi więcej czasu, tutor stara się bardziej złapać z nami kontakt, ma zawsze dla mnie czas. Podobnie, tylko, że tutor więcej czasu spędza na rozmowie z nami, tutor lepiej mnie rozumie. Lepiej nas wprowadza w życie. Mam dobre mniemanie o tutorze, ponieważ darzę panią tutor szacunkiem. Wychowawca skupia się na całej klasie, tutor zaś na każdej osobie osobno. Tutor jest lepszy, z tutorem spokojnie można porozmawiać, z wychowawcą nie. Z tutorem jestem w stanie porozmawiać o wszystkich ważnych rzeczach. Z tutorem spotkania są bardziej „prywatne”, nie służbowe, do tutora się bardziej otworzyłam. Tutorka jest osobą zaufaną, można jej wszystko powiedzieć, wychowawcy nie. Z wychowawcą nie za bardzo można pogadać o problemach, a z tutorem tak, można mu powiedzieć, jakie się ma problemy. Z tutorem się bardziej dogadujemy niż z wychowawcą. Tutor nas rozumie, a wychowawca nie. Mogłoby być w przyszłym roku podobnie”.

Na pytanie, co chcieliby jeszcze dodać od siebie o metodzie tutorskiej, gimnazjaliści napisali: „Zmieniłam swoje zachowanie i pogląd na różne sprawy, tutoring bardzo mi się podoba. Mogę szczerze porozmawiać, mam pomoc w rozwiązywaniu problemów. Dziękuję, że jest ktoś taki. Lepsze są wyniki w nauce. Podoba mi się pomysł z tutoringiem, tutor jest miłszy. Tutoring to jest naprawdę coś wspaniałego, gdybym nie miała takich spotkań z tutorem, to nie mam pojęcia

jak bym sobie poradziła ze swoimi słabościami, które ostatnio w moim życiu były silne. Tutor pomimo tego, że jest nauczycielem, to potrafi coś zrozumieć, doradzić”.

Analiza wypowiedzi badanych gimnazjalistów pozwala stwierdzić, że tutoring szkolny podobnie jak w Autorskich Liceach Artystycznych odnosi sukces. Uczniowie piszą w swoich wypowiedziach o wzmocnieniu pozytywnych relacji ze swoimi nauczycielami, co przekłada się na ich lepsze funkcjonowanie w szkole. Fakt, że tutor poznaje ucznia indywidualnie, jego codzienne osobiste i szkolne problemy, szczerze się nimi interesuje, powoduje, że uczniowie doceniają pomoc i wsparcie z ich strony. W wypowiedziach powtarzają się opisy tutora jako przewodnika i doradcy, który oferuje pomoc, wysłuchując i rozumiejąc, inspirując i wspierając w atmosferze akceptacji, zaufania i szacunku.

5. Tutoring w doświadczeniach tutorów

Tutorzy, podobnie jak uczniowie badanych gimnazjów, zostali poproszeni o anonimowe opisanie własnych doświadczeń w pracy z tutoringiem. Badaniami objęto 15 tutorów, w tym dwóch mężczyzn. Wszyscy posiadają wykształcenie wyższe, są to nauczyciele różnych specjalności – przeważają nauczyciele języka polskiego, angielskiego, niemieckiego, są matematycy, ale też nauczyciel po teologii czy trener piłki nożnej.

Dziwięciu tutorów ma staż pracy pedagogicznej do 10 lat, (w tym siedmiu do lat 5), sześciu nauczycieli ma staż pracy pedagogicznej 10-28 lat. Pięciu tutorów nie było wcześniej wychowawcami klas. Wszyscy tutorzy pracują jako nauczyciele przedmiotu w badanych gimnazjach.

Relacje z uczniami – „człowiek wyraża się poprzez relacje”

W pracy tutorskiej stawia się na relacje. Osobiste relacje z uczniem nawiązywane i utrzymywane są poprzez rozmowy przynajmniej raz w tygodniu – krótsza ok. 5-10 min. i raz w miesiącu dłuższa, ok. 45 min. Charakterystyczne zdania tutorów: „Wszystko zależy od ucznia. Zakładam, że spotykam się z każdym trzy razy w miesiącu. Raz na spotkaniu dłuższym (45 min.) i dwa razy na krótszym (10-15 min.). Są uczniowie, którzy spotykają się ze mną tylko na krótkich spotkaniach, ale częściej. Są też tacy, którzy lubią posiedzieć i porozmawiać, i wtedy te spotkania są dłuższe”. „Staram się spotykać z podopiecznymi w miarę możliwości regularnie, raz w miesiącu na około 30 min., jednak nie zawsze jest to możliwe. Zdarza się, że uczniowie umawiają się na spotkania, jednak nie zawsze się na nich pojawiają, tłumaczą to tym, iż zapomnieli o terminie lub że im coś wypadło. Często wtedy sami przychodzą porozmawiać na przerwach lub na lekcjach”. „Rozmowy krótsze na przerwie, zastępstwie czy kiedy wychodzimy do kina czasami bardziej zdają egzamin. Te spotkania nieformalne bardziej pomagają uczniom się otworzyć. Pokazać swoją osobowość, opowiedzieć o swoich marzeniach czy kłopotach. Bardzo chętnie wykorzystuję tę formę spotkań, szczególnie wobec uczniów, którzy nie bardzo chcą się umawiać na spotkania dłuższe, ponieważ czują się na nich niekomfortowo, blokują się wtedy”.

W jaki sposób tutorzy dbają o swoich podopiecznych w ich problemach szkolnych? „Często rozmawiam z podopiecznymi na tematy bezpośrednio związane ze szkołą, ich problemami

związanymi z relacjami z innymi uczniami i nauczycielami. Interesuję się ich sytuacją związaną z ocenami i zachowaniem". „Rozmawiam o wzmacnianiu ich mocnych stron. Motywuję do osiągnięcia jak najwyższych wyników (na swoje możliwości) w nauce. Koncentruję się nad odkrywaniem talentów i zainteresowań". „Uczymy się wspólnie planowania, indywidualnych metod uczenia się".

Pomoc tutorów w problemach osobistych gimnazjalistów: „Niektórzy uczniowie opowiadają mi o swoich problemach osobistych, a niektórzy unikają tych tematów. Staram się im doradzać, ale też zachęcam do odnajdywania samodzielnego wyjścia z różnych sytuacji". „Wysłuchuję aktywnie, wyrażam delikatnie mój punkt widzenia lub odnoszę się do moich doświadczeń". „Najczęściej jest to rozmowa, wspólne poszukiwanie rozwiązań".

Wsparcie tutora w problemach rodzinnych ucznia: „Moi uczniowie w tym wypadku potrzebują najczęściej po prostu się wygadać, skonfrontować swoje uczucia i myśli z innym człowiekiem dorosłym. Staramy się zrozumieć rodziców, kontrolować emocje, wyrażać potrzeby i uczucia". „W razie potrzeby organizuję konsultacje z rodzicami lub np. z kuratorem sądowym".

Tutorzy nauczyli się od swoich uczniów: „Poznałam podejście uczniów do pewnych spraw, szczególnie ich oczekiwań w stosunku do nauczycieli, wychowawców". „Innego spojrzenia na rzeczywistość, rozumienia ich spraw i problemów oraz cierpliwości". „Zrozumiałam, że nie należy uczniów oceniać powierzchownie, przyklejać im tzw. łatek, czy z góry zakładać ich pewne zachowania, np. destruktywne". „Optymizmu oraz często przypominają mi o tym, że trzeba

być konsekwentnym". „Przyjaźni i przygody ze spotkania z młodym człowiekiem". „Uczniowie pokazali mi, że zajęcia lekcyjne to nie najważniejsza rzecz dla młodych ludzi, ważne są pasje: jak np. taniec czy sport". Nie nauczyła się nic od swoich uczniów jedna nauczycielka, która tutorem jest jeden rok, a do pełnienia tej funkcji wyznaczyła ją dyrekcja szkoły.

Czy udało się tutorowi zbudować dobre więzi emocjonalne z uczniami? „Tak. Podczas rozmów starałam się poznać uczniów i zyskać ich zaufanie". „Tak, uczniowie patrzą na mnie życzliwiej, widzą we mnie człowieka". „Uważam, że udało się zyskać zaufanie podopiecznych, często rozmawiamy, są życzliwsi, sympatyczniejsi w rozmowach ze mną". „Tak, okazują mi sympatię". „Z kilkoma tak, jednak nie wszyscy uczniowie są zainteresowani tą formą współpracy". „Raczej tak, chociaż nie ze wszystkimi". „Tak, chociaż nie w każdym przypadku".

Tutor raz lub dwa razy w miesiącu pracuje z całą grupą (nie więcej niż 10 uczniów). Tutorzy tak piszą o tych spotkaniach: „Są to wyjścia do muzeum, rynku, kina, na pizzę. Integruje się cała grupa, rozmawiamy nieformalnie, na luzie. Poznają ich sposób bycia poza terenem szkoły". „Razem spotykamy się 1-2 razy w miesiącu, planujemy wyjścia, wspólne wycieczki, poprawę ocen". „Moi podopieczni lubią przychodzić dwójkami albo trójkami – rozmawiamy na różne tematy, te związane ze szkołą i te związane z ich życiem prywatnym". „Staram się spotkać z grupą co 2 tygodnie. W grupie uczymy się tańca towarzyskiego, tłumaczymy piosenki, uczymy się asertywności itp.". „Spotykamy się jeden raz w miesiącu – zabawy integracyjne, rozmowy, dyskusje".

Doskonalenie pracy tutora

Wszyscy tutorzy stwierdzili, że podczas szkoleń tutorów jest wystarczająca liczba zajęć kształtujących ich kompetencje interpersonalne: „Zajęcia bardzo pomagają w powrocie do korzeni nauczycielstwa, tzn. do ponownego odkrycia w uczniu swojego partnera, w poważnym traktowaniu jego problemów, zainteresowań, w odkryciu jak ważna jest dla mnie praca. Zajęcia pomagają je uatrakcyjnić nie tylko dla dzieci ale także dla mnie. Czasami nauczyciele traktują ucznia jak kogoś gorszego, głupszego od siebie i zachowują się wobec niego w sposób, na jaki nigdy nie pozwoliliby sobie w stosunku do jakiegokolwiek dorosłego. Uświadomienie sobie tego i zmiana zachowania swojego wobec uczniów bardzo pomaga w nawiązywaniu więzi z podopiecznymi. Czują się ważni”. „Na szkoleniu przeważają kompetencje komunikacyjne, pomagają kształtować w sobie umiejętność aktywnego słuchania, wspólnego poszukiwania rozwiązania problemu, a nie podawania go na srebrnej tacy uczniowi, bo mi się wydaje, że ja wiem lepiej. Umiejętność rozumienia ucznia i akceptacja jego poglądów”.

Czterech tutorów stwierdziło, że przygotowanie z kursu tutorów prowadzone przez Kolegium Tutorów nie jest wystarczające do prowadzenia zajęć wychowawczych z gimnazjalistami, zgłoszono brak pomocy w postaci programu, listy tematów do rozmów, przykładów ćwiczeń, jeden tutor dodałby elementy socjoterapii do szkoleń.

Tutorzy w badanych gimnazjach doksztalcają się na różnych szkoleniach, warsztatach oraz kursach, czytają literaturę pedagogiczną, psychologiczną i socjologiczną, jedna osoba kończy studia podyplomowe.

Współpraca tutora z innymi nauczycielami gimnazjum

Współpraca w ramach zespołu tutorskiego klasy to: pomoc w rozwiązywaniu problemów, dostarczanie nowych pomysłów na zajęcia z uczniami, wymiana doświadczeń, materiałów, wsparcie mentalne, „przegadanie problemów z podopiecznymi, spojrzenie na sytuację lub osobę ucznia z innej perspektywy (ktoś drugi patrzy chłodnym okiem)”.

Czy tutor w swojej pracy tutorskiej otrzymuje wsparcie od pozostałych nauczycieli, pedagoga szkolnego, dyrektora?: „Tak, wsparcie w zakresie organizacji zajęć, czasu, wyjść, informacji, prowadzenia dokumentacji, cenne podpowiedzi, wymiana doświadczeń”; „Bardzo duże poparcie dyrektora szkoły, zwalnianie na szkolenia, udział w konferencjach na temat tutoringu, rozmowy z innymi nauczycielami. Nauczyciele zwracają się o interwencję (rzadko), najczęściej sygnalizują, że na ich lekcjach coś było nie tak. Wtedy ja mogę szybko zauważyć problem”; „Współpracuję z nauczycielami przedmiotów, pedagogami, pytam, jak podopieczni zachowują się w szkole. Przez pewien okres czasu współpracowałam z kuratorką jednej mojej podopiecznej”; „Wsparcie w zakresie literatury od pedagoga (pomysły na zajęcia)”.

Rozmowy w pokoju nauczycielskim o doświadczeniach tutorskich: „Rozmawiamy, natomiast nie poruszamy personalnie problemów uczniów. Spotkania z podopiecznymi objęte są tajemnicą”; „Rozmawiamy bardzo często na temat doświadczeń tutorskich”.

Zainteresowanie innych wychowawców klas, nauczycieli tutoringiem: „Wcześniej inni na-

uczyciele byli nastawieni sceptycznie do tego projektu, zdarzały się nawet niesympatyczne uwagi, ale obecnie jest z tym dużo lepiej. Myślę, że jest to spowodowane poszerzeniem programu tutorskiego w naszej szkole i tym, że coraz więcej nauczycieli bierze w nim udział”; „Wychowawcy ściśle współpracują z tutorami. Ponadto coraz więcej klas wchodzi do projektu, więc coraz więcej nauczycieli staje się tutorami”; „Tak, chcę wiedzieć, co to jest, zwłaszcza ci nauczyciele, którzy zaczynają kurs w następnym roku szkolnym. Dopytują o różne techniki”.

Jedna trzecia tutorów podaje, że inni nauczyciele nie są zainteresowani tutoringiem: „Nastawienie jest jak do jeża, nauczyciele niechętnie widzą zmiany; jest to dla nich zbędna dodatkowa praca, nie sprecyzowana i przeszkadzająca przy kompetencjach wychowawcy już określonych”.

Współpraca tutora z rodzicami

Tutorzy kontaktują się z rodzicami swoich podopiecznych na zebraniach, podczas konsultacji i telefonicznie. Powodem rozmów jest niewłaściwe zachowanie ucznia, słabe oceny w nauce, konflikty szkolne i inne bieżące problemy, które wychodzą w pracy tutorskiej, np. nieobecności w szkole. Spotkania z rodzicami dotyczą głównie zachowania, np. obawa, że syn bierze narkotyki lub problemy zdrowotne ucznia, np. ataki astmy. Tutorzy widzą potrzebę częstszych kontaktów z rodzicami, ułatwiłoby to ich pracę tutorską.

Realizacja programu tutorskiego

Za najistotniejszy element programu tutorskiego tutorzy uważają obustronne uczciwe zaangażowanie w relacje: „Najważniejszym elementem jest zbudowanie dobrych relacji z uczniem. Dobra

komunikacja jest podstawą przyszłej współpracy, podobnie jak i systematyczne spotkania. Atmosfera wzajemnego zaufania pozwala na szczery kontakt. Uczeń z większą sympatią podchodzi do spotkań, otwiera się, można go lepiej poznać”.

Podobnie tutorzy piszą o najważniejszym zadaniu w pracy tutorskiej: „Indywidualna praca z uczniem, nie w czasie tzw. godziny wychowawczej z grupą. Praca z uczniem w czasie, kiedy jest to potrzebne, a nie jeden raz w tygodniu na lekcji wychowawczej. Indywidualne spotkanie z uczniem, określenie wraz z uczniem celów oraz konsekwencja w ich realizacji, rozliczanie z postępów”; „Nawiązanie z uczniem szczególnych relacji, utrzymywanie ich, zaprzyjaźnienie się z podopiecznym poprzez budowanie zaufania stanowi podstawę do wspólnej efektywnej pracy, wytyczania wspólnych celów”; „Poznanie ucznia, nawiązanie z nim kontaktu opartego na zrozumieniu, zaufaniu, poznanie jego zainteresowań, talentów, mocnych stron, aby lepiej zrozumieć jego postępowanie”; „Pomoc uczniom w odkryciu swoich pasji, talentów, zainteresowań, w rozumieniu i akceptowaniu siebie. Jeśli uda się je zrealizować, to za tym pójdzie też akceptacja innych, umiejętność bycia z innymi, chęć szukania i wyznaczania własnych celów”.

A co piszą tutorzy o efektach pedagogicznych pracy tutorskiej? „Tutoring »odurzędnicza« mnie w oczach uczniów, czyli uczyłowiecza. Potrafimy normalnie, z szacunkiem, uczciwie rozmawiać, uczniowie chętniej przychodzą do szkoły, mniej wagarują”. „Uczniowie czują się lepiej w szkole, nauczyciel nie jest traktowany jak „wróg”, nie jest postrzegany jako ktoś jedynie przy tablicy, ma ludzką twarz, uczniowie są grzeczniejsi na zajęciach, chętnie włączają się, angażują w życie

szkoły”. „Uczniowie bardziej się otworzyli, chętniej szukają kontaktu, przychodzą podzielić się czymś, co się zdarzyło. W mojej grupie są osoby, które mają problemy z wagarowaniem, lecz w tym roku jest takich sytuacji dużo mniej niż było w poprzednim”. „Lepsza atmosfera między uczniami, mniej agresji słownej, za niewłaściwe zachowanie potrafią podejść po lekcji i przeprosić. Sukcesem jest, że uczeń przychodzi po pewnym czasie sam i chce rozmawiać o swoich problemach”.

Poprawa zachowania i ocen, poprawa w frekwencji uczniów, wzrost motywacji wewnętrznej do osiągania lepszych wyników w nauce oraz wzrost wiary w siebie powtarza się w wypowiedziach tutorów. Uczniowie lepiej funkcjonują w zespole klasowym, w relacjach rówieśniczych oraz zmienia się ich relacja z innymi nauczycielami, podchodzą do nich jak do kogoś, od kogo oczekują wsparcia, a nie jedynie kogoś, kto pyta i sprawdza. Zdecydowanie poprawił się poziom bezpieczeństwa i klimat w klasach objętych tutoringiem. Uczniowie czują się bezpieczniej, wiedzą, że mają w szkole życzliwe im osoby, do których mogą się zwrócić. Uczniowie nieśmiali i wycofani mogą zaistnieć, odnaleźć swoje miejsce; metoda tutorska pozwala „wyłapać” uczniów zdolnych w jakiejś dziedzinie. Dzięki indywidualnym kontaktom, tutor wie o podopiecznych bardzo dużo, co pomaga mu w pracy dydaktycznej.

Zadania, które w ocenie tutorów udało im się zrealizować najlepiej: „Najlepiej został zrealizowany cel poprawy ocen przez uczniów, a także zwiększenie ich samooceny, pewności siebie, wzmocnienia poczucia swojej wartości i umiejętności pracy i bycia w grupie”; „Najlepiej wypadło nawiązanie relacji tutora z uczniem, budowanie współpracy w atmosferze życzliwo-

ści, określenie celów i zadań wychowawczych, miało na to wpływ pozytywne nastawienie z obu stron, zaangażowanie zarówno ze strony tutora, jak i podopiecznych”; „Poznanie ucznia od innej strony, jego zainteresowań, był na to czas podczas osobistych rozmów”.

Trudności, jakie napotykają nauczyciele w pracy tutorskiej: „Najtrudniejsze w realizacji zadań tutora to: cierpliwość, nawiązanie z uczniem szczerych relacji, dotarcie do tych, którzy nie chcą takiej opieki, wytrwałość, konsekwencja”. „Wzbudzenie, zdobycie zaufania, ponieważ niektórzy uczniowie niechętnie o sobie mówią, są nieśmiali, nie lubią rozmawiać o sobie”. „Dla mnie najtrudniejsze jest wyznaczanie celów wspólnie z podopiecznymi. Ciężkie jest też umawianie się z uczniami po lekcjach”. „Przełamanie tej relacji uczeń – nauczyciel. Uczniowi ciężko przychodzi pełne zaufanie wobec osoby dorosłej, nauczyciela. Jeśli przeskoczmy ten etap i wchodzimy w relację bardziej osobistą, łatwiej przychodzi realizacja innych zadań”.

Zadania, które zdaniem tutorów przyniosły słabe efekty: „Mam 4 uczniów, którzy rzadko pojawiają się na spotkaniach. Mimo prób nie udało się zachęcić do częstszych i bardziej regularnych spotkań, może przeszkodą jest fakt, że spotkania tutorskie najczęściej odbywają się po lekcjach”; „Efektów nie przynosiły działania narzucone przeze mnie, jeżeli uczniowie coś akceptowali, to się udawało”.

Czy w swojej pracy tutorskiej tutor prowadzi dokumentację? Oprócz dokumentacji własnej, kontraktów z uczniem, ankiet, pisze sprawozdania, które są składane raz w semestrze. „Pracy jest trochę, ale to pomaga uporządkować to, co

udało się już zrobić z każdym dzieckiem indywidualnie”.

Wypowiedzi tutorów o różnicach w pracy wychowawcy klasy a pracy tutora: „Wychowawca ma 25 uczniów pod opieką, jedną godzinę wychowawczą na tydzień, rozlicza uczniów z nieobecności, ocen. Tutoring, praca na relacjach, 6 uczniów pod opieką, dla każdego jest więcej czasu, dla jego potrzeb, problemów, co daje bliższy kontakt z uczniem”. „Byłam wychowawcą przez 3 lata. Tutor lepiej zna swoich podopiecznych niż wychowawca. Potrafi powiedzieć, czym się dane dziecko interesuje, jakie ma talenty, predyspozycje. Nawet przeciętny uczeń zostanie zauważony i doceniony”. „Tutor jest bardziej otwarty na ucznia, potrafi wyłapać jego zły nastrój, problemy. Przy 30-osobowej klasie, uczniowie nie sprawiający kłopotów giną w szarym tłumie, nie mają szansy zaistnieć, bo są postrzegani przez pryzmat ocen”. „Uczniowie lubią być zauważeni przez dorosłych, chcą, aby dorośli troszczyli się o nich. Chcą czuć się w szkole swobodnie, nie bać się nauczycieli, uczniowie są bardziej otwarci w stosunku do tutora niż do wychowawcy. Mają większe zaufanie, czują się swobodniej”. „Podstawowy element pracy tutorskiej, osobisty rozwój podopiecznego, pozwolił mi samej się rozwijać (jeżeli chcę coś dać uczniom, to muszę z czegoś czerpać)”. „Wychowawca głównie administruje, nie ma czasu na pracę indywidualną, co powoduje, że w większości jest wymagający i karzący”.

Co tutorzy piszą o motywach podjęcia pracy tutora? Ośmioro tutorów zostało wyznaczonych przez dyrekcję. „Zostałam skierowana na kurs tutorski. Teraz jestem tutorem, ponieważ widzę sens w edukacji zindywidualizowanej”. „Zostałam wskazana przez dyrekcję szkoły, ale

z perspektywy czasu uważam, że nie żałuję podjętej wtedy decyzji”. Pozostałe osoby były same zainteresowane tym projektem: „Chcę pomagać uczniom w ich rozwoju, wspierać w pokonywaniu trudności, mieć satysfakcję z tego, że chcą się czegoś ode mnie nauczyć, a ja od nich”; „Lubię się rozwijać, pogłębiać swoją wiedzę, zdobywać nowe doświadczenia. Byłam ciekawa tego programu, lubię pracę z młodzieżą, a przede wszystkim nowe wyzwania, szukałam innych form pracy wychowawczej, dotychczasowe nie sprawdzają się”; „Program jest wart kontynuacji, dzięki jego realizacji nowe doświadczenia mogą nabrać zarówno nauczyciele, jak podopieczni, wzajemnie możemy się czegoś od siebie nauczyć. Tutoring daje uczniom możliwość spojrzeć na nauczyciela jak na człowieka”.

W opisach spotkań tutorów z gimnazjalistami ujawnia się specyfika ich pracy wychowawczej. Przede wszystkim jest to budowanie partnerskich, pełnych zaufania i wzajemnej życzliwości osobistych relacji z uczniem, budowanie wzajemnych więzi emocjonalnych. Tutorzy pomagali gimnazjalistom poznawać siebie samych, ich mocne i słabe strony. Z odpowiedzialną troską wspierali ich w rozwiązywaniu osobistych i szkolnych problemów, pomagali dokonywać odpowiedzialnych wyborów. Tutor to „przyjazny dorosły człowiek w szkole”, jak pisze jedna gimnazjalistka.

6. Zamiast zakończenia

Z przeprowadzonych badań wśród tutorów i gimnazjalistów we Wrocławiu wynika, że tutoring szkolny odnosi sukces także w szkołach publicznych. Po dwóch latach realizacji trzyletniego programu przebudowy relacji interperso-

nalnych nauczyciel – uczeń i uczeń – uczeń oraz tworzenia klimatu przyjaźnie wspierającego uczniów we wrocławskich gimnazjach wynika, że tutoring ma istotny pozytywny wpływ na zmiany w postawach i zachowaniu się uczniów. Tutor wspiera rozwój ucznia, towarzysząc mu w okresie dorastania, wspomaga jego proces uczenia się.

Od września 2010 roku tutoring został wprowadzony do kolejnych 14 gimnazjów we Wrocławiu, w jednym gimnazjum w Częstochowie, w jednym gimnazjum w gminie Siechnice, woj. dolnośląskie; w pięciu szkołach ponadgimnazjalnych w Gnieźnie i powiecie gnieźnieńskim. Badania będą kontynuowane. ■

Maria Sitko

Wrocław, Poland

maria.sitko@wp.pl

Keywords: Tutoring, tutor, innovative educational project, gymnasium

Tutoring in the experiences of middle school students and tutors in Wrocław

Abstract

Research carried out in public middle schools in Wrocław on the efficiency of developmental tutoring demonstrates that tutoring is an innovative educational project for the 21st century. This innovative (individual) mode of organization of the upbringing process enables the transformation of interpersonal relationships between either teachers and students, or between students, as well as creating a friendly atmosphere that supports students. Tutoring has an important positive impact on changes in students' attitudes and behavior. A tutor supports a student's development by accompanying them through the adolescence period and supports their learning process.

The development of tutoring in Polish schools is a response to the governmental program "Safe and friendly schools," and is oriented toward improving teachers' educational skills and students' social and emotional competences.

Maria Sitko, PhD, University of Lower Silesia, Faculty of Education